

Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg

Jaarverslag 2010

Programma van activiteiten 2011 en 2012

Het bestuur van de vereniging AWLV is sinds de algemene ledenvergadering van 27 mei 2010 als volgt samengesteld:

dhr. C.A. van der Brugge	voorzitter
dhr. mr R.L. Hirschel	secretaris
mevr. drs J. Hees	penningmeester
mevr. drs A.E. Oostdijk	lid
mevr. ir T. Kiers	lid

I. ALGEMEEN

Lustrum

In 2010 bestond de Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg 25 jaar. Op verschillende momenten is er bij dat jubileum stil gestaan. Het lustrumjaar werd op zaterdag 16 januari in de na de brand geheel herstelde werkruimte geopend met een lezing door ons lid Gajus Scheltema, oud-ambassadeur in Amman, over “Prehistorische dolmens in Jordanië”, gevolgd door een feestelijke Nieuwjaarsborrel. Op vrijdag 20 augustus is er een excursie geweest naar Amsterdam, waar de vondsten, gedaan bij de aanleg van de Noord/Zuidlijn zijn bekeken en waar een bezoek is gebracht aan de tentoonstelling Sail Rome! in het Allard Piersonmuseum. Op deze tentoonstelling waren veel vondsten uit de opgraving van Forum Hadriani door het AAC (2007/2008) voor het eerst te zien.

Vervolgens was er de verschijning op Open Monumentendag, zaterdag 11 september, van het speciale nummer in de reeks Historisch Voorburg van de Historische Vereniging Voorburg (HVV) dat aan 25 jaar archeologisch onderzoek in Leidschendam en Voorburg was gewijd. Het eerste exemplaar is door onze voorzitter aangeboden aan wethouder Heleen Mijdam.

AWLV-voorzitter Kees van der Brugge heeft zojuist het themanummer van de Historische Vereniging Voorburg (HVV) over archeologie aan wethouder Heleen Mijdam overhandigd. In het midden HVV-voorzitter Renier van Gelooven (foto: Joanneke Hees).

Op zaterdag 23 oktober tenslotte is er een lustrumexcursie geweest naar het archeologisch themapark en het vernieuwde museum in Xanten. Helaas is het er niet meer van gekomen om een jubileum nieuwsbrief uit te brengen, noch om de archeologische dag van de afdeling Den Haag en omstreken te organiseren.

Bestuurlijke zaken

De algemene ledenvergadering op woensdag 27 mei telde 13 aanwezigen. Na afloop heeft ons nieuwe bestuurslid J. Hees iets verteld over de archeologische collectie van het Provinciaal Utrechts Genootschap die zij aan het inventariseren is.

Het bestuur is driemaal formeel in vergadering bijeen gekomen. Daarnaast is er regelmatig in kleine kring overlegd.

Door het bestuur zijn traditiegetrouw in maart en september de veldwerkleidersbijeenkomsten die door de afdeling Den Haag en omstreken van de AWN worden georganiseerd, bijgewoond.

Ook de landelijke Reuvensdagen in Rotterdam zijn bezocht.

De secretaris heeft namens de werkgroep zitting in een commissie van de gemeente Leidschendam-Voorburg die zich onder leiding van de betrokken wethouder van cultuur bezighoudt met de uitvoering van het masterplan van de gemeente inzake het visualiseren van Forum Hadriani.

Een ander lid van het bestuur heeft namens de werkgroep zitting in het project Wiki TOEN Leidschendam-Voorburg van de bibliotheek.

Gebouw

Het gebouw is na herstel van de brandschade weer prima als werkruimte te gebruiken. In de werkruimte is de noodverlichting vervangen en zijn vluchtwegmarkeringen aangebracht. Bij de jaarlijkse klusdag is een begin gemaakt met het buitenschilderwerk. Ook is de werkruimte weer eens goed schoongemaakt. Helaas werden wij op eerste Kerstdag opgeschrikt door een forse lekkage vanwege een verstopte leiding bij een van de bovenburen. Eerder in het jaar was er al een lekkage geweest door smeltende sneeuw.

De Vereniging van Eigenaren (VvE) is nieuw leven ingeblazen. De AWLV wordt bij het overleg vertegenwoordigd door Martin van Rijn en onze voorzitter Kees van der Brugge. De meeste zaken rondom de brand zijn afgerond en de VvE kan zich gaan richten op het broodnodige (regulier) onderhoud aan het pand, zoals werk aan ramen en kozijnen, (buiten)muren en balkons. Daarvoor zijn offertes aangevraagd bij enkele aannemers.

Aan de Archeologische Werkgroep 's-GRAVENhage die haar werkruimte was kwijtgeraakt, is ruimte ter beschikking gesteld voor het opslaan van haar opgravingsmaterialen.

Overige zaken

Met belangstelling was uitgezien naar een symposium op zaterdag 10 april over de Vlaardingen-cultuur in Leiden waar het eerste nummer van een special van het landelijke blad Westerheem over de Vlaardingen-cultuur zou worden gepresenteerd met daarin een eigen artikel over onze opgraving aan de Frekeweg in Leidschendam in 2008.

In de werkruimte hebben 3 lezingen plaatsgevonden die waren georganiseerd door de AWN-afdeling Den Haag en omstreken. Ook de algemene ledenvergadering van die afdeling heeft in de werkruimte plaatsgevonden.

Het ledenaantal is ongeveer gelijk gebleven. Aan het eind van 2010 had de vereniging 69 leden en donateurs.

II. DE ARCHEOLOGISCHE KERNACTIVITEITEN

1. Onderzoek en begeleiding in het veld

Helaas hebben er dit jaar door de werkgroep geen onderzoeken in het veld plaatsgevonden. Dit is een direct gevolg van de beperkte mogelijkheden die de werkgroep in het nieuwe archeologische bestel nog heeft om veldwerk te verrichten. Wel is de werkgroep een enkele keer door de (tijdelijke) regioarcheoloog, met wie goede contacten bestaan, benaderd om kleine bouwwerkzaamheden archeologisch te begeleiden, doch de betrokken bouwwerkzaamheden hebben uiteindelijk in het verslagjaar niet plaatsgevonden.

2. Vondstverwerking

Tijdens de werkavonden is door een enthousiaste groep verder gewerkt aan het materiaal van de opgraving (2000) bij een boerderij aan de Noortheylaan. In de Nieuwsbrief wordt tussentijds verslag gedaan van de vorderingen. Tot nu toe heeft men zich op het aardewerk geconcentreerd, doch langzamerhand komen ook de andere vondstgroepen, zoals botmateriaal, pijpenkoppen en metaal aan de orde.

Voorts is een begin gemaakt met het afronden van oude onderzoeken aan de Rodelaan en op het voormalige terrein van Scouting Orion aan het Veurselaantje. De bevindingen zullen in rapporten worden neergelegd.

Zaterdag 19 januari hebben enkele leden onder leiding van Guus Gazenbeek, een autoriteit op het gebied van Romeins bouw materiaal, het Romeinse bouw materiaal dat in 2002 is gevonden bij de reparatie van een riool in de Arentsburghlaan opnieuw gedetermineerd. Het was een zeer leerzame dag.

Guus Gazenbeek (m), deskundige in Romeins bouw materiaal, laat zien welke conclusies er uit de dakpanfragmenten van Forum Hadriani kunnen worden getrokken (foto: Joanneke Hees).

In november zijn met het oog op de tentoonstelling in het voorjaar van 2011 in het Stedsmuseum Leidschendam-Voorburg over de Vlaardingen-cultuur een grote en een kleine pot, gevonden bij de opgraving aan de Frekeweg in Leidschendam, ter restauratie aangeboden bij Restaura in Haalen.

Op de werkavonden zijn zo'n 8-10 leden aanwezig.

III. VOORLICHTING EN EDUCATIE

1. Gegeven lezingen

Op 18 november 2010 hebben Joanneke Hees en Robert Hirschel een zogenaamde Pelikaanlezing gegeven in de Voorhof naast de Oude Kerk in Voorburg over Archeologische vondsten in Leidschendam-Voorburg.

2. Educatie

In het kader van lessen geschiedenis is een schoolklas van Gymnasium Novum in de werkruimte van de AWLV ontvangen door Ton Gribnau, Titia Kiers en Hans Ooms.

3. Evenementen

Op Open Monumentendag, zaterdag 11 september 2010, heeft de werkgroep een stand bemand bij de Oude Kerk in Voorburg. In het kader van het thema “De smaak van de 19^e eeuw” hadden wij vooral 19^e-eeuwse vondsten van Sijtwende meegenomen, maar ook Romeinse vondsten om te kunnen vertellen over de eerste opgravingen op Forum Hadriani door prof. C.J.C. Reuvs in de 19^e eeuw. Aan het begin van de middag was de langverwachte presentatie van het nieuwste boek uit de reeks “Historisch Voorburg” van de HVV, getiteld “*Archeologisch onderzoek in Leidschendam-Voorburg. Enkele hoogtepunten 1985-2010*”. Het boek is grotendeels geschreven door leden van de AWLV.

Op de lokale televisiezender Midvliet is een verslag van de Open Monumentendag 2010 uitgezonden, waarin ook de presentatie van de HVV-publicatie is opgenomen. Het verslag is te vinden op www.midvliet.nl onder het kopje TV Film Archief -> 2010 bij het item “Open Monumentendag 2010”.

4. Tentoonstelling

Ten behoeve van de tentoonstelling “*Een reis langs de Vliet door de eeuwen heen*” in het Stadsmuseum Leidschendam-Voorburg is een kogelpot uitgeleend die is gevonden bij de opgraving aan het Westeinde in Voorburg. Daarnaast was daar ook de maquette van het Kanaal van Corbulo te zien die door de voormalige Archeologische Werkgroep Leidschendam is gemaakt.

5. Publicaties

Publicaties van de AWLV zelf

De Nieuwsbrief van de AWLV is dit jaar 2 keer uitgekomen. Mede dankzij verspreiding per e-mail wordt een doelgroep bereikt die aanzienlijk ruimer is dan alleen de leden van de AWLV. Het aantal elektronisch verzonden exemplaren bedraagt thans zo'n 170.

Publicaties over archeologie en archeologisch onderzoek met een relatie tot het werkterrein van de AWLV

De publicaties in de pers hadden dit jaar vooral betrekking op de publicatie van de Historische vereniging Voorburg over 25 jaar archeologisch onderzoek in Leidschendam-Voorburg en op aankondigingen van een lezing en tentoonstelling waarbij de werkgroep betrokken was. Ook de promotie van ons

voormalig lid Tom Buijtendorp heeft voor de nodige publiciteit gezorgd. In bijgaand overzicht treft u de betrokken artikelen aan.

a. Krantenartikelen

9 juli	De Volkskrant: <i>Een schat in de Zuid-Hollandse klei.</i>
10 september	Haags Nieuwsblad: <i>Archeologen geven geschiedenis van Leidschendam-Voorburg een gezicht. Nieuwe uitgave in de reeks 'Historisch Voorburg'.</i>
11 september	Programmakrant Open Monumentendag Gemeente Leidschendam-Voorburg, "De smaak van de 19 ^e eeuw": <i>Vereniging Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg.</i>
16 september	Het Krantje: <i>Monumenten vallen in de smaak.</i>
16 september	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Veel activiteiten bij monumenten.</i>
23 september	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Tentoonstelling in Stadsmuseum: 'Een reis langs de Vliet door de eeuwen heen'.</i>
1 oktober	Haags Nieuwsblad: <i>Stadsmuseum presenteert: Een reis langs de Vliet door de eeuwen heen.</i>
7 oktober	Het Krantje: <i>Tentoonstelling over Vliet geopend.</i>
4 november	Het Krantje: <i>Uitladder september [i.e. november!].</i>
11 november	Het Krantje: <i>Meer water en klimheuvel in Zijdepark.</i>
11 november	Het Krantje: <i>Pelikaanlezing over archeologische vondsten.</i>
11 november	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Donderdag 18 november. Pelikaanlezing.</i>
11 november	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Meer water in Groot Zijdepark.</i>
17 november	AD/Haagse Courant: <i>'Voorburg ooit hoofdstad van Romeinse Rijk'.</i>
18 november	De Telegraaf: <i>'Voorburg moet op de Werelderfgoedlijst'.</i>
18 november	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Voorburg tijdelijk hoofdstad Romeinse Rijk.</i>
1 december	De Telegraaf: <i>Bijzondere opgraving.</i>
2 december	Voorburgse Courant/Leidschendammer: <i>Archeologische fondsen [i.e. vondsten!].</i>
2 december	Het Krantje: <i>Archeologische vondsten Zijdepark.</i>
11 december	De Volkskrant: <i>Romeinen in Voorburg.</i>
11 december	NRC: <i>Twee keer per week in bad. Forum Hadriani, de oude Romeinse stad bij Voorburg, was geen Wassenaar.</i>

b. Overige publicaties

- J. Coenraads, "AWLV-nieuwsbrief nr. 26, november 2009 (Afd. 7-Den Haag e.o.)", *Westerheem* 59/1, 2010, 39-40.
- J. Coenraads, "AWLV-nieuwsbrief nr. 27, februari 2010 (Afd. 7-Den Haag e.o.)", *Westerheem* 59/3, 2010, 148-149.
- J. Coenraads, "AWLV-nieuwsbrief nr. 28, augustus 2010 (Afd. 7-Den Haag e.o.)", *Westerheem* 59/6, 2010, 314.
- A. Jacobs, G. Langerak en K. van der Leer (red.), "Archeologisch onderzoek in Leidschendam-Voorburg. Enkele hoogpunten 1985-2010", *Historisch Voorburg* 15, nr. 2, 2009.
- J. Hees, "Het Kanaal van Corbulo in Leidschendam", *Kwadrant* 28/1, 2010, 15.
- W. van Horssen, "Veel kookgerei uit Noortheij", *Kwadrant* 28/2, 2010, 17-18.
- B. van der Valk en R. Hirschel, "Een noodopgraving van een vroege Vlaardingen-vindplaats aan de Frekeweg, Gemeente Leidschendam-Voorburg: lessen geleerd (?)", *Vlaardingen-cultuur, Westerheem-special* 2, april 2010.

IV. PROGRAMMA VAN ACTIVITEITEN IN 2011 – 2012

Voor de periode 2011 – 2012 zal het accent liggen op de volgende activiteiten.

- a. Het doen van waarnemingen en het uitvoeren van kleinschalige archeologische onderzoeken op terreinen die door het bevoegde gezag zijn vrijgegeven. Dankzij in het verleden opgebouwde contacten zal en kan waar nodig worden samengewerkt met beroepsmatig werkzame archeologen zowel bij eigen projecten als bij projecten van derden.
- b. De AWLV zal actief blijven bijdragen aan het historisch informatiepunt TOEN, onder meer in de diverse werkgroepen die zijn ingesteld.
- c. De plannen om een eigen website op te zetten hebben vertraging opgelopen. De ambitie blijft bestaan. Inmiddels is er wel een internetverbinding gerealiseerd.
- d. Er zal een bijdrage worden geleverd aan Open Monumentendag die in 2011 in het teken staat van het thema “Nieuw gebruik - Oud gebouw” en gaat over herbestemming.
- e. Het overdragen van vondsten aan de provincie met inbegrip van de documentatie. Dit betreft een meerjaren project.
- f. Uitbrengen van rapporten over de opgravingen Rodelaan en Veurselaantje/Orion en onder voorbehoud in samenwerking met de Historische Vereniging Voorburg een publicatie over de opgraving in 2000 bij een boerderij aan de Noortheylaan.
- g. Verzorgen van lessen archeologie op het Veurs Lyceum.
- h. Excursie naar Museum Paul Tetar van Elven in Delft, de archeologische dienst van Delft en de opgravingen in het treintunneltracé.
- i. Digitaliseren van de diacollectie in overleg met het archeologisch depot van de Provincie Zuid-Holland.